

**ОЦІНКА ОСОБЛИВОСТЕЙ ПОВЕДІНКИ МОЛОЧНОЇ ХУДОБИ
ЗА УМОВ ІНТЕНСИВНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ****Т. В. Підпала**, д.с.-г.н., професор;**О. С. Марикіна**, аспірант;**К. С. Марикіна**, магістр.

Миколаївський національний аграрний університет

Досліджено прояв материнської поведінки корів спеціалізованих молочних порід. Вивчено поетапну технологію підготовки та проведення отелення тварин у боксах за умов безприв'язно-боксового утримання великої рогатої худоби. Встановлено кількісні та якісні показники молозива новорозтелених корів.

Ключові слова: отелення, новорозтелені корови, материнська поведінка, молозиво, технологія.

Постановка проблеми. Поведінка – зовнішня, переважно рухова активність тварин, що тісно пов'язана з умовами зовнішнього середовища і являється складною інтегрованою формою діяльності організму, яка заснована на взаємодії інстинктів, привчання і елементарної розумової діяльності [1].

Аналіз останніх досліджень і публікацій, у яких розпочато розв'язання проблеми. Розрізняють стадну, кормову, комфортну, статеву, продуктивну та материнську форми поведінки [2]. Насамперед важливими, але не досить вивченими є поведінкові реакції корів під час отелення і новонароджених телят. Це пов'язано з їх майбутньою продуктивністю та станом здоров'я, адже формування високої молочної продуктивності починається з першого дня життя телички, а також відтворювальною здатністю тварин.

Оскільки материнська поведінка лише скісно обумовлює продуктивність тварин, то її майже не досліджували. Однак, за інтенсивної технології виробництва молока материнська поведінка є складовою комфортних умов утримання і експлуатації тварин.

Останнім часом значно зросла зацікавленість щодо загальних етологічних проблем молочного скотарства, але ще недостатня увага приділяється дослідженню поведінкових механізмів у найважливішій системі, основні елементи якої дуже тісно взаємодіють: мати – новонароджене теля [5].

Суттєвим для прогресивного розвитку галузі молочного скотарства є формування однорідних стад як за продуктивними, технологічними і функціональними властивостями, так і за поведінковою реакцією тварин на технологічні умови середовища.

Матеріал і методика досліджень. Дослідження проведено в умовах племзаводу СТОВ «Промінь» Арбузинського району Миколаївської області. Технологія виробництва молока в племзаводі передбачає створення комфортних умов за безприв'язного утримання корів з відпочинком їх у боксах і годівлі повноцінними моносумішами. Це забезпечує прояв максимального рівня моло-

чної продуктивності. Середній надій на корову в 2012 році склав 9450 кг молока, при загальному поголів'ї дійного стада 1200 голів.

Вивчення материнської поведінки тварин проводили шляхом спостереження і визначення часових проміжків під час підготовчих операцій, безпосередньо процесу отелення і після нього протягом п'яти суміжних діб [1, 4]. Для дослідження відібрано дві рівновеликі групи (n=10), які складались з первісток і повновікових корів відповідно. Кількісні та якісні показники молозива, отриманого від новорозтелених корів визначали за допомогою мірного циліндра і колостриметра відповідно. Обробка матеріалів досліджень проводилася методами варіаційної статистики [3] з використанням комп'ютерної техніки та пакету прикладного програмного забезпечення MS OFFICE 2010 EXCEL.

Результати досліджень. Відповідно до вимог потоково-цехової системи виробництва молока передбачено розподілення тварин відповідно до фізіологічного стану і періоду лактації. В умовах інтенсивної технології виробництва молока корів за 21 день до передбачуваної дати отелення переводять в групу пізнього сухоостою. Дана група утримується в окремому приміщенні з регульованими параметрами мікроклімату, підвищеної комфортності, годівля здійснюється згідно раціону розробленого для цієї групи тварин. В цьому приміщенні розташоване родильне відділення, яке складається з трьох окремих боксів, розміщених поряд. Таке технологічне рішення дозволяє уникнути стресових ситуацій при перегоні корів після початку пологів. В боксах цілодобово знаходиться чиста і суха підстилка, яку насилають шаром до 15 см. При появі передвісників пологів відповідальний працівник ферми переганяє корову безпосередньо в бокс. Процес отелення триває від 40 хвилин до 3 годин. Під час отелення тварина знаходиться під постійним візуальним і відео наглядом. Ветеринарний лікар спостерігає за перебігом пологів, оцінює важкість, а за необхідності надає допомогу.

Після того, як теля повністю виходить з родових шляхів його обтирають соломною, видаля-

ють слиз з носоглотки і розміщують на мінімальній відстані від матері, даючи змогу їм активно контактувати. Під час першого контакту з матір'ю відбувається облизування теляти, що для обох з них має важливе значення. Для теляти це масаж поверхні тіла, що дозволяє активувати кровообіг і процеси терморегуляції, які в перші години життя ще не розвинені. Для корови процес облизування відіграє не менш важливу роль. Такий контакт спонукає пробудженню материнського інстинкту в тварини, зниженню післяродового стресу і як наслідок сприяє нормальному відділенню посліду і активує молокоутворення та молоковіддачу.

Для підтримання стану здоров'я корови після отелення випоюють розчин, що складається з 30 л води з додаванням дріжджів, 1,5 л цукрового сиропу і 0,5л пропіленгліколю, а також проводять обробку вульви дезінфікуючим спреєм. Якщо протягом перших двох годин тварина самотужки відмовляється пити розчин, то його закачують їй через зонд. Крім того проводять ветеринарну обробку корови крапельним шляхом вводячи 5мл фолікуліну і 100 мл кальцію глюконату.

Перше доїння корови відбувається протягом двох годин після отелення. Якщо отелення співпадає за часом з доїнням, то новотільних корів доять безпосередньо на доїльній установці попередньо ставлячи на вимені помітку, яка вказує на те, що корова щойно отелилась і доїльні стакани приєднують до окремого бачка. Отримане молозиво протягом перших двох годин після видоювання оцінюють за вмістом імуноглобулінів за допомогою колостриметра. Якщо ж отелення відбувається в проміжний час між доїнням, то видоювання молозива відбувається за допомогою переносного доїльного апарата безпосередньо в боксі для отелення.

Молозиво отримане від новорозтелених корів оцінюють за вмістом імуноглобулінів. У високоякісному молозиві цей показник коливається від 50 до 140 мг/мл, таке молозиво заморожують і зберігають у банку молозива при температурі – 20°C.

Результати дослідження якісних показників молозива, яке отримане від новорозтелених корів наведені в таблиці 1.

Таблиця 1

Характеристика молозива отриманого від корів

Показник	Параметри			
	\bar{X}	Sx	σ	Cv
Отримано молозива, л	5,55	0,89	3,893	0,70
Вміст імуноглобулінів, мг/мл	60,00	4,19	18,257	0,30

Материнський рефлекс є одним з основних біологічних проявів. Деякі корови починають проявляти материнський рефлекс ще до отелення.

Це виявляється у підвищеній увазі до телят інших корів, проте у більшості він починає розвиватися лише після отелення (табл. 2).

Таблиця 2

Етологічні спостереження за матерями різних молочних порід

Показники	Дослідні групи тварин			
	повновікові (n=10)		первістки (n=10)	
	X± Sx	Cv	X± Sx	Cv
Від переведення в родильне відділення до отелення, хв.	94,2±31,17	0,99	147,7±41,78	0,85
Від отелення до випоювання теля молозивом, хв.	50,5±6,51	0,39	62,5±7,51	0,36
Від отелення до обробки корови, хв.	80,3±9,49	0,33	68,4±7,23	0,32
Від отелення до випоювання розчину, хв.	63,6±16,74	0,74	75,6±10,02	0,39
Від отелення до першого доїння, хв.	105,1±15,15	0,41	90,1±9,72	0,32

Встановлено, що первістки за показником тривалості отелення відрізняються від повновікових корів. Різниця становить 53,3 хв. (P<0,95). Це свідчить про те, що фізіологічні особливості організму новотільних тварин впливають на подовження тривалості отелення не зважаючи на створені комфортні умови, особливо у нетелів. Щодо часу випоювання телят, то він майже не відрізняється для різних вікових груп, це пов'язане з тим, що згідно вимог технології їх необхідно випоювати протягом першої години з моменту народження. Для дослідних тварин різниця становить 12,04 хв. Час першого доїння також є важливим технологічним аспектом, адже отримане молозиво від но-

вотільних корів підлягає оцінці та подальшому заморожуванню. Наявність банку молозива високої якості отриманого від здорових повновікових корів є дуже важливим для своєчасного випоювання новонароджених телят, особливо в період масових отелень.

Висновки. Материнська поведінка корів під час отелення дає змогу оцінити придатність тварини за комплексом етологічних ознак для подальшого її використання. Зниження впливу стресових факторів до і після отелення сприяє підтриманню здоров'я тварини та її високій молочній продуктивності.

Список використаної літератури:

1. Админ Е. И. Изучение поведения сельскохозяйственных животных в больших группах /

Е. И. Админ // Научно-технический бюллетень.– Харьков, 1971. – № 2. – С. 44-50.

2. Бондарь А. А. Методические рекомендации по изучению и использованию показателей поведения молочного скота для совершенствования технологии содержания /А. А. Бондарь – Харьков, 1989. – 30 с.

3. Меркурьева Е. К. Биометрия в селекции и генетике сельскохозяйственных животных / Е. К. Меркурьева – М. : Колос, 1970. – 432 с.

4. Олійник С. О. М'ясне скотарство в степовій зоні України: технологія, етологія, економіка: Монографія / С. О.Олійник. – Дніпропетровськ: ІМА-прес., 2011. – 176 с.

5. Рубан Ю. Д. Разработка селекционных программ в молочно-мясном скотоводстве / Ю. Д. Рубан. – К. : Аграрна наука, 2002. – 308 с.

Исследовано проявление материнского поведения коров специализированных молочных пород. Изучены поэтапную технологию подготовки и проведения отела животных в боксах при условии беспривяно-боксового содержания крупного рогатого скота. Установлены количественные и качественные показатели молозива новотельных коров.

Ключевые слова: отел, новотельные коровы, материнское поведение, молозиво, технология.

Investigated the expression of maternal behavior specialized dairy cattle breeds. Studied phased technology of training and the calving animals in boxes provided besprivyano-boxed content of cattle. The quantitative and qualitative indicators of fresh cow colostrum.

Key words: calving, fresh cows, maternal behavior, colostrum, technology.

Дата надходження в редакцію: 22.03.2013 р.

Рецензент: д.с.-х.н., професор Г. П. Котенджи

УДК 636.22./28.034

ОЦІНКА БУГАЇВ-ПЛІДНИКІВ УКРАЇНСЬКОЇ БУРОЇ МОЛОЧНОЇ ХУДОБИ ЗА ЯКІСНИМИ ПОКАЗНИКАМИ МОЛОКА ЇХ ДОЧОК

М. Ф. Приходько, к. с.-г. н., доцент, Сумський НАУ

Досліджено якісні показники та фракційний склад білків молока корів-дочок бугаїв-плідників української бурої молочної породи. Встановлено, що відмінності у походженні плідників впливають на вміст основних біохімічних компонентів молока та фракційний склад білків, що необхідно враховувати при цільовому використанні молочної сировини. Визначені і запропоновані для подальшого племінного використання в стаді бугаї-плідники дочки яких продукують молоко з кращим якісним складом і технологічними властивостями.

Ключові слова: українська бура молочна порода, бугаї-плідники, корови-дочки, якісні показники молока, фракційний склад білків молока.

Постановка проблеми. В сучасних ринкових умовах зростає потреба в надходженні від сільськогосподарських виробників на переробні підприємства якісної й з високотехнологічними властивостями молочної сировини. Потребу цю зумовлено динамічним розвитком підприємств харчової та переробної промисловості, які постійно збільшують об'єми виробництва і розширюють асортимент своєї продукції. У першу чергу це стосується виробництва сирів [1, 2, 3, 4].

Цими завданнями визначається стратегія розведення худоби в товарних господарствах у найближчі 10-15 років: сформувати стада з надомем 5000 кг молока за рік, жирністю більше 4%, вмістом білка понад 3,6%.

Проблема якості молока як сировини є однією з найважливіших в організації виробництва високоякісних молочних продуктів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Як відомо, біохімічний склад молока це важливий генетичний фактор. Згідного державного стандарта

рту ДСТУ 3662-97 "Молоко коров'яче цільне. Вимоги при закупівлі" визначено вимоги до вмісту в молоці таких основних компонентів як жир та білок – 3,4% і 3,0 %, сума цих речовин повинна бути не менше 6,4% [5].

При виробленні сиру важливе значення мають вміст білка, жиру та СЗМЗ. Молоко повинно відрізнятися високим вмістом білка ($\geq 3,2$), жиру ($\geq 3,6$), СЗМЗ ($\geq 8,4$) [6, 7, 8].

Вміст білка в молоці і його структура мають велике економічне і технологічне значення для переробної промисловості. Ці показники впливають на витрати сировини, часу, енергії при виробництві молочних продуктів. Від них залежить і якість виготовленої продукції.

Великою мірою на сиропридатність молока, якість і вихід сиру впливає фракційний склад білка. Казеїну в загальному білку повинно бути не менше 2,5% (78-85% від загального білка) [9, 10]. На думку спеціалістів [9], для сировиробництва найбільш придатне молоко з високим вмістом в